

Ha vi förvaltat vårt arv rätt?

Inte sällan tala vi sinsemellan och även när vi samlas om, huru viktigt det är att bibehålla vårt urgamla fädernearv, vår dialekt så mycket som möjligt ren från yttre inflytanden. Med yttre inflytanden menes här lånord. Varje människa, som i någon mån känner till språkens utveckling och historia, förstår ju att varje språk mer eller mindre utsättes för faran att upptaga främmande element, vilket i många fall t. o. m. betraktas såsom en fördel, emedan språket därigenom kan bli rikare. Men i allmänhet torde nog en sådan företeelse få anses som en svaghet, som en brist i språkets utveckling.

Betrakta vi vår gamla estlands-svenska dialekt, eller kanske rättare sagt, dialekter, så kunna vi inte undgå att förvånas över med vilken lydighet den (dessa) upptagit i sig och assimilerat massor av lånord, i synnerhet under de senaste tvenne decennierna. Förklaringen till denna företeelse ligger emellertid mycket nära till hands.

Sedan vårt land blivit självständigt, vidtog en förut oanad utveckling på alla områden. En mängd nya termer tillkommo, som tidigare varit okända för allmänheten ute i våra bygder. Den självständiga staten skapade ämbetsverk och befattningar, som tidigare funnos i trarrikets huvudstad, och vilkas funktioner vi inte kände eller i bästa fall endast anade, ty dessa befunno sig långt borta liksom kejsaren. Vår allmog kände blott polisen (orädni-ken) kanske hörde man någon gång även kretskommissariens namn

nämnas och i värsta fall guvernörens. Härtill inskränkte sig i allmänhet vår kännedom om statens administrativa styresmän och ämbetsverk.

Med det fria Estland ryckte detta alltsammans alldeles in på oss. De ryska benämningarna ersattes med nya, och det var ju klart, att vi inte hade motsvarande benämningar och titlar färdiga att bara taga ur bakkfickan och placera efter behov. Ofta kände vi ej motsvarande svenska. I de flesta fall var det bekvämlighetsskäl, som dikterade vår handling och vi försökte inte ens reflektera över, att benämningen inte passade in i vårt gamla språk.

Nu, när utvecklingen även hos oss gått ett gott steg framåt, börja vi reflektera över hithörande frågor, men det kan hända, att det inte är så lätt att nu ändra saken. Men mycket kan utan tvivel men god vilja göras härvidlag.

En annan omständighet, som gjorde att vårt språk tidigare höll sig "renare", var att svenskbygden var mera isolerad än nu. I det fria Estland förbättrades kommunikationerna hastigt, i synnerhet mellan öarna. Den moderna tiden ryckte även in på oss och i st. f. segelbåtar fingo vi motorbåtar, med vilka det blev en lätt sak att tillryggalägga avstånd, som tidigare under ogynnsamma väderleksförhållanden tog lång tid och mycken möda i anspråk.

Under sådana omständigheter växte de inlånade ordens antal hastigt. Även en hel del ord och benämningar, som tidigare funnits och använts fingo ge vika för nya och främmande sådana.

Innan vi dock kommer med något förslag till ändring av förhållandet är det av vikt att un-

FRÅN SVENSKA ODL. VÄNNERS ARBETSFÄLT.

Enligt meddelande i senaste nr. av "Kustbon" skulle Sv. Odl. Vänners 30:de årsmöte avhållas söndagen den 18 ds i Haapsalu, men därav vart tyvärr intet på grund av den stränga kölden, som gjorde det omöjligt för en större anslutning till mötet från bygden. Revisorerna voro dock på ort och ställe och genomförde revisionen av föreningens räkenskaper, vilka enligt deras utlåtande befunno sig i behörig ordning.

Årsmötet kommer antagligen att hållas i vår eller på försommaren kanske i bygden någonstades för att bereda bygdens befolkning möjlighet att i större utsträckning deltaga i mötet. På detta sätt skulle föreningens arbete och strävanden bli mera bekanta bland allmogen och större förståelse vinnas för arbetet, som åsyftar tillvaratagandet av svenskfolkets intressen. Detta är av oerhörd betydelse, i synnerhet nu, då tiderna äro allt annat än nor-

dersöka, vad vi kunde sätta i stället. Man må nämligen ej riva någonting, innan man har något nytt, som skall intaga det gamlas plats. Att sätta in högsvenska benämningar i stället för de nu i användning varande estniska låter sig naturligtvis inte göras i full utsträckning, därför vore det ändamålsenligt att pröva, huruvida man inte kunde skapa vissa nya ord. I övervägande grad torde dock högsvenska ord kunna användas utan att språkets karaktär därigenom komme att bli lidande.

Forts.

Från Svenska...

mala och överraskningar i det internationella politiska läget när som helst kunna drabba även oss.

Aldrig någonsin tidigare har det varit mera nödvändigt än just nu för svenskarna i Estland att mangrant sluta sig upp kring vår största och äldsta kulturella sammanlutning, ty ingen annan organisation eller person äger möjlighet att i nödvändig utsträckning taga vara på svenskfolkets angelägenheter än just Svenska Odlingens Vänner.

När allt är väl ställt, kan det visserligen betecknas som brist på samhörighetskänsla, om var och en går sin egen väg men ett sådant förfarande under nuvarande omständigheter måste på det strängaste förkastas, och det kommer i främsta rummet just att drabba dem som så handla. Det kan komma tider, då det är förenat med stora svårigheter att finna det stöd, som vederbörande då skulle önska.

Därför uppmana vi alla svenskar i synnerhet på landsbygden, att gå till föreningens ombud på ort och ställe samt anhålla om att bli inregistrerade såsom medlemskandidater.

Såsom ett enigt folk hava vi större möjligheter att bli hörda och våra strävanden vinna större beaktande.

I samband med det planerade årsmötet hade de flesta av den nystartade manskörens sångare mött upp. Den första övningen hölls i Svenska gymnasiet och måste betecknas såsom lyckad och på samma sätt även körens start. Intresset var påfallande stort och uppgiften togs på allvar. Kören leddes av vår egen körledarveteran skolföreståndaren A. Vesterberg, som naturligtvis är den nya körens självskrivne ledare.

God fortsättning! A. S.

Brev från Nuckö.

Svenska Odlingens Vänner's lokalavdelning på Nuckö (N. U. F.) höll årstämma den 11 dennes på folkskolan i Birkas. Föreningens ordförande Viktor Pöhl öppnade mötet och lämnade en kort översikt över det gångna arbetsåret, som varit rikt på överraskningar av olika slag. Föreningen har måst pruta av på sitt arbetsprogram och beskära det kraftigt på grund av rådande förhål-

landen på ort och ställe. Ansträngningar ha gjorts att försöka hålla verksamheten i gång, vilket även lyckats till en viss del, om och det krävt energi i mängder. — Något arbetsprogram kunde icke uppställas för det innevarande året. Odlande av sång och musik beslöts dock bibehållas, och lärarinnan frk. El. Nyman var villig att åtaga sig ledningen.

Styrelsen omvaldes i sin helhet och har således följande sammansättning: Viktor Pöhl (ordför.) Alexander Samberg (viceordf.), Oskar Nilsson (sekr.) Axel Hilding (kassör), Alma Stenholm (vicesekr.), ledamöter Johannes Lemberg, Axel Vestersten, August Söderholm och Oskar Mitman. Då ordf. V. Pöhl på grund av folkhögskolans överflyttning till Vormsö inte befinner sig på ort och ställe, befullmäktigades viceordföranden Alexander Samberg att i alla frågor föra ordförandens tal.

Årsmötet, som besjälades av en varm kamrat- och samhörighetsanda avslutades med "Modersmålets sång".

V. Pöhl.

Glimtar från Runö.

I den estniska pressen har då och då passerat meddelanden från kanske den mest isolerade delen av Estlands territorium, Runö. Nyligen förspordes, att en marinsoldat skulle ha insjuknat rätt allvarligt, varför fyrmästaren på ön satte sig i trådlös förbindelse med läkarna i Pärnu för att på detta sätt kunna få några förhållningsregler beträffande vården av den sjuke. Någon säker diagnos kunde läkarna givetvis inte ställa men några allmänna vinkar och råd kunde på detta sätt dock givas.

Någon dag senare kom ett nytt meddelande om, att inalles sex personer insjuknat, vilket ger vid handen, att det måste vara fråga om någon sjukdom av epidemisk art. Vederbörande länsstyrelse har vänt sig till generalstaben med anhållan om att den sjuke beväringen mätta pr flyg transporteras till sjukhus och att samtidigt en fältskär borde sändes till ön. Till en början förspordes det, som om de militära myndigheterna skulle gått med på detta förslag, men senare meddelades det, att det inte låte sig göras.

Den sjuka beväringen torde dock nu vara på bättringsvägen,

Svensk fest i Tallinn.

Såsom redan tidigare omnämnts i Kustbon anordnas söndagen den 3 mars kl. 5 e. m. en svensk fest i folkskolan vid Rauagatan 32. De praktiska arrangemangen omhänderhas av damerna i svenska församlingens syförening, som arbetar till förmån för det svenska läsrummet i Tallinn. Behållningen från festen går oavkortad till läsrummets underhåll. Då ju läsrummet blivit en omtyckt samlingsplats för både unga och gamla i Tallinn, och livligt besökts under det senaste året, får man hoppas att församlingens medlemmar ihågkomma festen och därigenom skänka det ekonomiska stöd, som så väl behöves för att allt fortfarande kunna öppenhålla detsamma.

Programmet upptager solosång av fru Karin Adams, kvartettsång, hälsningstal av församlingens ordf. hr A. Stahl samt en liten komedi, "Påskäggen", spelad av 4 f. d. elever från svenska skolan, gluntsång m. m.

Syföreningens damer har under vinterns lopp förfärdigat ett 150-tal handarbeten, vilka utgöra vinster i lotteriet på festen. I en "fiskdamm" få barnen meta och gossarna få dessutom gissa numret på en leksaksbil.

med huru det är med de andra, är inte känt.

Den starka kölden har dock även gjort sig kännbar på Runö. Havet är helt och hållet isbelagt, varför det ej heller finnes säl. Även fisket är av samma orsak fullständigt lamslaget. Postgången är naturligtvis även den så gott som avbruten. Men runöborna ha sitt eget beprövade sätt att hålla förbindelse med yttervärlden. De utvälja några starka män och dessa begiva sig vid lämpligt tillfälle till fots till Kuressaare för att avhämta posten. Dylika resor kunna givetvis inte upprepas alltför ofta, men det är det enda möjliga sättet att förskaffa sig kännedom om händelserna i världen.

Under tidigare vintrar brukade runöborna bygga flera tiotal små roddbåtar, som sedan avyttrades i Stockholm, ofta med god vinst, men på grund av de nuvarande förhållandena kan naturligtvis ingen trafik i den riktningen komma i fråga. En viktig källa till biförtjänst har således sinat. A. S.

Svensk fest...

Då ju påsken står för dörren, har syföreningens damer förfärdigt trevliga bordsdekorationer, såsom fastlagsris, påsktuppar av halm och bordlöpare. En kopp gott kaffe med läckert bakverk kommer ytterligare att höja stämningen. Och till sist blir det ringdans och kanske även en svängom till fin musik. G. S.

FRIHETSDAGEN firades överallt i hela Estland på värdigt, traditionellt sätt. Tidigt på morgonen ringde kyrkklockorna, väckande och manande folket att väl betänka dagens stora betydelse.

Gudstjänster hölls på sedvanligt sätt kl. 10, varefter militärparader hölls på alla orter med militärföreläsning. Vädret var gynnsamt.

Även i skolorna firades dagen på härdvunnet sätt.

Så hölls bl. a. en högtidlig akt i Sv. skolan i Tallinn, kl. 11 f. m. En del av elevernas föräldrar hade även infunnet sig.

Sedan eleverna sjungit psalmen "Bevara Gud vårt fosterland", höll skolans föreståndare ett tal, vari han jämförde förhållandena i Estland före och efter frihetskriget, påpekande framsteg, som gjorts under de senaste 20 åren. Hr Stahl uttalade förhoppningen om att Estland allt fortfarande måtte få njuta frihet och vara i tillfälle till ytterligare utveckling till fromma för den västerländska kulturen.

Efter talet sjöngo eleverna några fosterländska sånger, varefter fru G. Stahl uppläste ett avsnitt ur dikten "Ynglingens drömmar" av Z. Topelius. Därpå utfördes pianomusik av en av skolans elever och en elev från Sv. gymnasiet i Haapsalu. Akten avslutades med avsjungandet av "Mu isamaa..."

Föredrag om Vormsö.

Senaste fredag kl. 8 e. m. höll rektorn för Birkas folkhögskola agronom Isberg på inbjudan av Estniska turistförbundet samt Estnisk-svenska klubben ett föredrag, beledsagat av ljusbilder, om Vormsö i Kommerssskolan för flickor i Tallinn. Det sakliga och intressanta föredraget, som jämte ljusbilderna belyste livet på Vormsö från många olika sidor, hölls på svenska varjämte en sammanfattning även gavs på estniska.

Svenskbygden får läkare.

På grund av den nya — under krigs- och belägringstid — tillämpade hälsovårdslagen har svenskbygden fått ny läkare. På förslag av landshövdingen har dr Antonina Saarens kommanderats till läkare på Vormsö och dr Laur Valk till läkare inom Nuckö-Rikull-Odensholm distrikt. Som bekant har Vormsö ett halvår varit utan läkare och Nuckö har först nu blivit administrativt självständigt distrikt.

SYFÖRENINGEN för läsrummet i Tallinn samlas som vanligt på onsdagen kl. 5 e. m. Allas närvaro synnerligen önskvärd. Tag de färdiga arbetena med! Festen med lotteriet, till vilken syföreningen arbetat, blir som tidigare nämnts den 3 mars, Rauagtan 32.

Nya kommunalstyrelser i svenskbygden.

De nya kommunalstyrelserna ha fått följande sammansättning:

Vormsö: Kommunaläldste Johan Landman, biträden Johan Alros och Lars Rosenblad.

Nuckö: Kommunaläldste Alexander Laving, biträden Voldemar Sedman och Mathias Kärras.

Rikull: Kommunaläldste Anton Brunberg, biträden Herman Tomson och Alfred Granberg.

Postmästare Teodor Holm

avled den 17 januari i Stockholm i en ålder av c:a 85 år. Den bortgångne förtjänar av flera anledningar även ett omnämnande i Kustbon. T. H. har under 40-års tid utfört ett mycket tacknämligt forskningsarbete på området för postväsendets historia i Norden. Även hithörande område av Östersjöprovinsernas historia har synnerligen grundligt utforskats av honom. Det är således en kulturinsats av bestående värde även för Estland, vilket vi strax kunna övertyga oss om, om vi besöka det estniska postväsendets historiska museum på postcentralen, Kreuzwaldgatan. Den bortgångnas intresse för Estland var mycket stort, men då han arbetade på ett område, näml. postväsendet, som till sin karaktär kanske icke synes så mycket utåt som det borde, så var hans namn icke så känt bland Kustbons läsare i Estland. Hans verksamhet på postväsendets kulturhistoriska område hör emellertid till det värdefulla och hans minne kommer att leva. Hans namn har också tidigare nämnts i denna tidnings spalter i sammanhang med postväsendets jubileum 1936.

Tre nya generaler.

Republikens president har i dag-order till stridsmakten med anledning av självständighetsdagen befordrat till generalmajorer följande överstar: chefen för generalstaben och f. d. bildningsministern överste A. J a a k s o n, chefen för luftstridskrafterna överste Richard T o m b e r g samt biträdande generalstabschefen överste August K a s e k a m p.

Dessutom ha 12 överstelöjtnanter befordrats till överstar, 22 majorer till överstelöjtnanter och en mängd kaptener till majorer o. s. v. Även inom skyddskåren har en hel del befordringar ägt rum.

På frihetsdagen komma parader att hållas på övligt sätt, förutsatt att kölden inte träder hindrande emellan. Likaså anordnas en mängd fester och tillställningar över hela landet.

Barnavårdskursen på Vormsö

under ledning av barnavårdsspektrisen dr Ellen Klemmer hade en god anslutning. Det var ett 50-tal kvinnlig ungdom som besökte de på teoretiskt och praktiskt material rikhaltiga föreläsningarna. Det vore verkligen önskvärt att även andra svenskorter anlidade denna värdefulla och på samma gång kostnadsfria möjlighet. Det gäller bara att tillskriva Sihtasutis Eesti Lastekaitse, Luise 18, Tallinn, och be dem skicka ut någon instruktör.

T. H. var född på Högsum, Öland den 9 febr. 1855, student i Kalmar 1876; e. o. postexpeditör 1876 26/6; extra biträde vid järnvägsposten i Centrala distriktet. 1879 11/9; postex. 1890 21/11; postmästare vid Liljeholmen 1903 15/12; vid Sthlm 5 (Östermalm) 1917 16/11; pensionerad 1922 28/2.

Hans intresse för postväsendets historia väcktes redan 1890 i Uppsala, då han redigerade "Posten". Bland hans arbeten bör nämnas "Sveriges Allmänna Postväsen", vars första del utkom 1906. Detta arbete omfattar postväsendets historia i Sverige — Östersjöprovinserna inberäknade — perioden 1620 — 1718.

T. H. var en mycket arbetsam man. Vid sidan om sin egentliga sysselsättning inom posten utförde han forskningsarbete. Han kallades med rätta svenska postväsendets historias fader. Angående hans sjukdom och bortgång skriver hans son, att bortgången var, så vitt man kunde veta, utan andra plågor för honom än sorgen över att ligga överksam och bunden vid sängen.

N. B.

Ryskt bombflyg över svenskt territorium.

*Pajala kyrkoby bombarderades.
Flera byggnader nedbrunna.*

Från Stockholm meddelas: På onsdagen kl. 13 bombarderades kyrkobyen Pajala, som ligger på ungefär 9 km. avstånd från finska gränsen, av en eskader sovjetryska bombplan. Genom bombardemanget anständes byn och ungefär en fjärdedel har brunnit ned.

Med anledning av det inträffade har svenska regeringen uppdragit åt sitt sändebud i Moskva att inlägga energisk protest.

I meddelandet tillägges ännu, att byns prästgård och kyrka skadats.

Kommunistrazzior i Sverige

Under de senaste dagarna har polisen över hela landet företagit en grundlig undersökning beträffande kommunisternas verksamhet. Massor av material har beslagtogs i och för undersökning. Även häktningar har företagits, men de flesta av de häktade ha senare frigivits.

Förutom de av myndigheterna företagna undersökningarna ha flera organisationer utslutit kommunisterna ur sina styrelser och övriga organ.

Vacker gärning.

Landshövdingen i Läänemaa har utlovat stipendium för en vormsöyngling för erhållande av utbildning vid länets trädgårdsskola.

Landshövdingen, som ju är ordförande i nämnden för upprättandet av museet och hembygdsparken på Vormsö, önskar därmed möjliggöra anställandet av en estlandssvensk trädgårdskonsulent för förskönandet av de svenskspråkiga trakterna i länet.

Roosevelts speciella sändebud har anlänt till Europa.

Såsom bekant, har president Roosevelt till Europa sänt en man, vars namn nu är på allas läppar, Sumner Welles. Angående Welles mission här i gamla världen vet man med säkerhet ingenting. På grund av sekretessen kring honom har en mängd gissningar och rykten kommit i svang.

Man tror nämligen, att Welles är ute för att undersöka möjligheterna till att uppnå frid i Eu-

ropa. Man tror nämligen, vad man helst vill. Därav kan man ju dra den slutsatsen, att det trots vapengnyet ändå finns en gnista av fredsvilja kvar. Men det är prestigefrågan, som gör att de fientliga statsmännen inte direkt förmå räcka varandra handen till fredlig uppgörelse och försoning.

Om nu, mot all förmodan, Roosevelt skulle kunna förmå de krigförande till förhandlingar och därigenom åstadkomma varaktig fred i världen, så vore han utan gensaga mänsklighetens störste välgörare.

A. S.

Krigsläget.

I Finland: De senaste dagarnas krigsrapporter ha talat om förbittrade strider, i synnerhet på Karelska näset. Ryssarna ha efter våldsamma artilleriförberedelser gått till anfall längs hela fronten och till slut lyckats tränga in i finnarnas främsta försvarsställningar. Finnarna ha på grund därav tvungits att dra sig tillbaka. Från finländskt håll förklaras att ryssarna inte därigenom vunnit någon sådan framgång, som skulle kunna anses ha ödesdiger inverkan på det finska försvaret. Striderna pågå alltjämt med stor häftighet och enligt finska generalstabens rapporter har fienden lidit stor manspillan.

På västfronten: "Ingenting av vikt att meddela". Så lyder rapporten dagligen. Man räknar inte med smärre sammanstötningar mellan patruller och andra mindre spaningsavdelningar. Luftstridskrafterna utöva av allt att döma dock en synnerligen livlig verksamhet. De tyska företaga titt och ofta spaningsfärder till England. De franska och engelska uppgivas ha överflugit tyska områden m. m. Några allvarigare luftstrider ha av allt att döma dock inte ägt rum.

Förlusterna inom Sveriges och Norges handelsflottor.

Ofta har det i pressen påpekats, att de fredliga, neutrala länderna lida mest genom blockadkriget. Denna uppfattning stärkes ytterligare, om man tar del av ett anförande, som Sveriges utrikesminister Günther hållit i riksdagen den 22 ds, varvid han bl. a. meddelade, att sedan krigsutbrot-

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

A. Stahl, ansvarig red.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr. 2:—	1 år Ekr. 5:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:50

tet ända till den 14 febr. har Sverige förlorat inte mindre än 32 handelsfartyg, antingen torpederade eller minsprängda. Därvid ha 228 svenska sjömän omkommit.

Från Oslo meddelas, att Norge förlorat 49 fartyg, omfattande 168.000 ton. 327 sjömän ha omkommit.

Nya utexaminerade kommunalsekreterare.

Den 27 januari utexaminerades två nya estlandssvenska kommunalsekreterare. Det var Hugo Mickelin från Vormsö och Alfred Heldring från Rikull, som denna gång bestodo provet. Kurserna pågingo fr. o. m. den 1 november. Båda ha tidigare tjänstgjort i respektiva kommuners ämbetsverk. Omedelbart efter avlagt prov utnämnde landshövdingen Hugo Mickelin till vicekommunalsekreterare på Vormsö och Alfred Heldring till innehavare av samma betättning i Rikull kommun.

Kallblodighet.

Vid ett flygalarm i London för några dagar sedan kom en ung man inpromenerande i ett skyddsrum ungefär fem minuter senare än alla andra.

— Enligt min åsikt måste man hålla huvudet kallt i alla situationer, förklarade han för dem, som funnos därinne.

— När sirenerna hördes, tog jag god tid på mig — jag till och med knöt slipsen!

— Jag ser det. sade en äldre man stillsamt, men ni kanske ursäktar, om ja påpekar en annan sak — ni har råkat glömma benkläderna.

Prenumerera
på «Kustbon»